

**Εκπαιδευτικό σενάριο για το Νηπιαγωγείο:**  
**«Ελεύθεροι χώροι, Χρήση – Διαμόρφωση – Προστασία»**

Διον. Κ. Παρούτσας

ΜΑΙΟΣ 2024

# ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<b>ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ</b> .....	<b>2</b>
<b>ΠΕΡΙΛΗΨΗ</b> .....	<b>3</b>
<b>1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ</b> .....	<b>4</b>
1.1. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ .....	4
1.2. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΟΜΗ ΣΕΝΑΡΙΟΥ .....	5
1.3. ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ .....	7
1.4. Η ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ .....	8
1.5. ΠΡΟΣΕΓΓΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ.....	8
<b>2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ</b> .....	<b>10</b>
<b>3. ΒΑΣΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΧΟΙ</b> .....	<b>12</b>
3.1. ΒΑΣΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ .....	12
3.2. ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΣΤΟΧΟΙ ΈΝΤΑΞΗΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ .....	12
3.3. ΓΕΝΙΚΟΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ .....	13
3.4. ΕΙΔΙΚΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ .....	14
<b>4. ΟΙ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΜΕΝΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ</b> .....	<b>15</b>
4.1. Η ΜΕΘΟΔΟΣ « SHOWED»: .....	15
4.2. ΡΟΥΤΙΝΕΣ ΣΚΕΨΗΣ .....	15
4.3. ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ .....	18
4.4. ΜΕΘΟΔΟΣ ΟΠΤΙΚΟΥ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ - ΚΙΝΟΥΜΕΝΑ ΣΧΕΔΙΑ .....	19
4.5. ΚΟΜΙΚΣ.....	19
<b>5. ΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ</b> .....	<b>21</b>
<b>Α΄ ΔΡΑΣΗ ΑΦΟΡΜΗΣΗΣ</b> .....	<b>21</b>
5.1. ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: «ΚΥΝΗΓΙ ΘΗΣΑΥΡΟΥ» .....	21
<b>Β΄ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ</b> .....	<b>23</b>
5.2. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2: «ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΑΕΙΦΟΡΙΑ» .....	23
5.3. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3: «ΦΑΝΤΑΖΟΜΑΣΤΕ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ» .....	25
5.4. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 4: "ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΘΕΑΤΡΙΚΟΥ Ή ΣΚΕΤΣ" .....	26
<b>Γ΄ ΔΡΑΣΗ ΈΚΦΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΟΡΑΜΑΤΟΣ</b> .....	<b>27</b>
5.5. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 5: «ΤΟ ΠΑΡΚΟ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ ΜΑΣ» .....	27
<b>Δ΄ ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ</b> .....	<b>29</b>
5.6. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 6: «ΤΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ ΤΩΝ ΖΟΥΖΟΥΝΙΩΝ» .....	29
5.7. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 7: «ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝΤΑΣ ΤΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ» .....	31
5.8. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 8: «ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ» .....	33
<b>Ε΄ ΔΡΑΣΗ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗΣ</b> .....	<b>34</b>
5.9. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 9: «ΛΕΜΕ ΣΕ ΌΛΟΥΣ ΤΙ ΚΑΝΑΜΕ».....	34
<b>ΣΤ΄ ΔΡΑΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ</b> .....	<b>36</b>
5.10. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 10: «ΓΙΟΡΤΑΖΟΥΜΕ ΟΣΑ ΜΑΘΑΜΕ» .....	36
<b>6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ</b> .....	<b>37</b>
<b>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</b> .....	<b>38</b>

## Περίληψη

Αυτό το εκπαιδευτικό σενάριο περιλαμβάνει μια σειρά από δραστηριότητες οι οποίες στοχεύουν στο να εμπλέξουν τα παιδιά στην προστασία και τη διατήρηση κάποιου ανοιχτού χώρου στη γειτονιά τους. Κάθε δραστηριότητα που θα υλοποιηθεί χρησιμοποιεί διάφορες μορφές τέχνης, τεχνολογία και θεατρικές τεχνικές για να ενθαρρύνει την κριτική σκέψη, τη δημιουργικότητα και την περιβαλλοντική συνείδηση. Για τον λόγο αυτό οι δραστηριότητες χρησιμοποιούν τη μέθοδο «SHOWeD», τις ρουτίνες σκέψης, τις τεχνικές εκπαιδευτικού δράματος, τη μέθοδο οπτικού μετασχηματισμού ή/και κινούμενα σχέδια και κόμικς. Οι 10 δραστηριότητες που αποφασίσαμε να περιλάβουμε στην παρούσα πρόταση είναι:

1. Κυνήγι θησαυρού
2. Τέχνη και Αειφορία
3. Φανταζόμαστε το μέλλον
4. Δημιουργία θεατρικού ή σκετς
5. Το πάρκο των ονείρων μας
6. Το ξενοδοχείο των ζουζουνιών
7. Δημιουργώντας το μονοπάτι της φύσης
8. Οργάνωση εκδήλωσης καθαριότητας
9. Λέμε σε όλους το τι κάναμε
10. Γιορτάζουμε όσα μάθαμε

Αυτές οι δραστηριότητες έχουν σχεδιαστεί για να προάγουν την βιωματική μάθηση και τη συμμετοχή στην κοινότητα, ενώ ενθαρρύνουν τα παιδιά να σκέφτονται κριτικά για το περιβάλλον και τον ρόλο τους στην προστασία του. Οι δραστηριότητες παρέχουν επίσης στα παιδιά ευκαιρίες να χρησιμοποιήσουν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία τους, καθώς και να αναπτύξουν δεξιότητες επικοινωνίας και δημόσιου λόγου. Με τη συμμετοχή των παιδιών σε αυτές τις δραστηριότητες, το σενάριο στοχεύει να προωθήσει την περιβαλλοντική συνείδηση και να ενθαρρύνει τα παιδιά να αναλάβουν δράση για την προστασία των ελεύθερων χώρων της περιοχής τους.

# 1. Εισαγωγή

## 1.1. Περιγραφή Εκπαιδευτικού Σεναρίου

Το εκπαιδευτικό σενάριο «Ελεύθεροι χώροι, Χρήση – Διαμόρφωση – Προστασία» έχει σχεδιαστεί για να αντιμετωπίσει την πειστική ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος και προώθησης της βιωσιμότητας των ελεύθερων χώρων όπως είναι οι παιδικές χαρές, οι χώροι άθλησης και ψυχαγωγίας, τα άλση και οι παραλίες. Πρόκειται για ένα κρίσιμο ζήτημα με σημαντικές επιπτώσεις τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Ως εκ τούτου, το σενάριο βασίζεται στο επιστημονικό πεδίο των περιβαλλοντικών μελετών, το οποίο ασχολείται με την κατανόηση των πολύπλοκων σχέσεων μεταξύ της ανθρώπινης κοινωνίας και του φυσικού κόσμου (Blanco Cadena et al., 2023).

Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών ζητημάτων, το σενάριο προωθεί τη χρήση διάφορων διεπιστημονικών προσεγγίσεων. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές ενθαρρύνονται να ασχοληθούν ενεργά με το περιβάλλον, να εξερευνήσουν διαφορετικές προοπτικές και να εργαστούν συλλογικά για την ανάπτυξη λύσεων. Το σενάριο χρησιμοποιεί μια σειρά μεθόδων και εργαλείων, συμπεριλαμβανομένης της μάθησης βάσει διερεύνησης της μάθησης βάσει έργου και πολλών καλλιτεχνικών μέσων όπως οι εικαστικές τέχνες, το θέατρο, η λογοτεχνία, η μουσική, η τεχνολογία/ΤΠ και η συμμετοχή της κοινότητας.

Η μάθηση βάσει διερεύνησης περιλαμβάνει την υποβολή ερωτήσεων, την πραγματοποίηση παρατηρήσεων και τη συλλογή πληροφοριών προκειμένου να αναπτυχθεί μια βαθύτερη κατανόηση των θεμάτων που εξετάζονται (Pedaste et al. 2015) . Η μάθηση βάσει έργου περιλαμβάνει τη συλλογική εργασία για τον εντοπισμό ενός προβλήματος, την ανάπτυξη ενός σχεδίου δράσης και την εφαρμογή λύσεων (Kokotsaki et al. 2016). Μέσω της χρήσης διαφόρων καλλιτεχνικών μέσων, οι μαθητές είναι σε θέση να εκφράσουν τις ιδέες και τα συναισθήματά τους για περιβαλλοντικά ζητήματα με δημιουργικό και ελκυστικό τρόπο. Επιπλέον, η συμμετοχή της κοινότητας είναι απαραίτητη για την επιτυχία του σεναρίου, καθώς οι μαθητές ενθαρρύνονται να συνεργαστούν με τοπικούς οργανισμούς και άτομα για την ανάπτυξη βιώσιμων λύσεων που ανταποκρίνονται στις ανάγκες της κοινότητάς τους.

Ουσιαστικά, σενάριο αποτελεί μια ολοκληρωμένη και διεπιστημονική προσέγγιση στην περιβαλλοντική εκπαίδευση στο νηπιαγωγείο, η οποία τονίζει τη σημασία της πρακτικής μάθησης, της συνεργασίας και της συμμετοχής στην κοινότητα. Χρησιμοποιώντας μια σειρά μεθόδων και εργαλείων, τα νήπια θα μπορέσουν να αναπτύξουν μια βαθύτερη κατανόηση των περιβαλλοντικών ζητημάτων και του ρόλου που μπορούν να διαδραματίσουν στην προώθηση της βιωσιμότητας τόσο σε τοπικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο.

## **1.2. Σχεδιασμός και δομή σεναρίου**

Ο σχεδιασμός ξεκινά με μια δραστηριότητα εκκίνησης που εισάγει το περιβαλλοντικό ζήτημα στα παιδιά. Στη συνέχεια, χρησιμοποιούνται τρεις δραστηριότητες για την προσέγγιση του θέματος και την ανάπτυξη της κατανόησης των αιτιών, των συνεπειών, των αντιφάσεων και των διλημμάτων που προκύπτουν. Ακολουθεί μια δραστηριότητα αυτοέκφρασης, ώστε να μπορέσουν τα παιδιά να εκφράσουν το όραμά τους για αλλαγή/βελτίωση της υπάρχουσας προβληματικής κατάστασης. Κατόπιν προτείνονται τρεις δραστηριότητες για την επίλυση του προβλήματος και μία δραστηριότητα για την ενημέρωση της κοινότητας σχετικά με τις ενέργειες των παιδιών. Τέλος, προτείνεται μια δραστηριότητα για την αξιολόγηση της συνολικής εκπαιδευτικής παρέμβασης από τα παιδιά.

Η εναρκτήρια δραστηριότητα έχει σχεδιαστεί για να τραβήξει την προσοχή των παιδιών και να προκαλέσει το ενδιαφέρον τους για το περιβαλλοντικό ζήτημα που αντιμετωπίζεται, δηλαδή η προστασία των ελεύθερων χώρων της περιοχής. Θα μπορούσε να περιλαμβάνει μια επιτόπια επίσκεψη ή μια επίσκεψη στην τάξη από έναν τοπικό υπεύθυνο για το περιβάλλον που θα μπορούσε να εξηγήσει το θέμα στα παιδιά. Στόχος είναι να δημιουργηθεί μια συναισθηματική σύνδεση με το θέμα και να ενθαρρύνουμε τα παιδιά να θέλουν να μάθουν περισσότερα.

Οι τρεις δραστηριότητες που σχεδιάστηκαν για την προσέγγιση του ζητήματος στοχεύουν στην εμβάθυνση της κατανόησης του θέματος. Αυτές οι δραστηριότητες περιλαμβάνουν συναντήσεις ιδεοθύελλας, παιχνίδια ρόλων και διαδραστικές συζητήσεις. Στόχος είναι να ενθαρρύνουμε τα παιδιά να σκεφτούν κριτικά και να αναπτύξουν μια ολιστική κατανόηση του θέματος.

Η δραστηριότητα που έχει σχεδιαστεί για να εκφράσει το όραμα των παιδιών για αλλαγή/βελτίωση της υπάρχουσας προβληματικής κατάστασης είναι ζωτικής σημασίας, καθώς τους δίνει τη δυνατότητα να οικειοποιηθούν το θέμα και να αισθάνονται ότι η φωνή τους ακούγεται. Αυτή η δραστηριότητα θα μπορούσε να περιλαμβάνει τη δημιουργία έργων τέχνης, τη συγγραφή ιστοριών ή τη σύνθεση τραγουδιών που εκφράζουν το όραμά τους για ένα καλύτερο μέλλον.

Οι τρεις δραστηριότητες που χρησιμοποιούνται για τον σχεδιασμό προτεινόμενων ενεργειών για την επίλυση του προβλήματος είναι εκεί όπου τα παιδιά μπορούν να κάνουν τις ιδέες τους πράξη. Θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν τη δημιουργία αφισών, την οργάνωση μιας ημέρας καθαρισμού ή την εφαρμογή ενός προγράμματος ανακύκλωσης στο νηπιαγωγείο τους. Στόχος είναι να ενθαρρυνθούν να αναπτύξουν πρακτικές λύσεις στο θέμα και να κάνουν συγκεκριμένα βήματα για την επίτευξη του οράματός τους.

Η δραστηριότητα που έχει σχεδιαστεί για να ενημερωθεί η κοινότητα για τις ενέργειες των παιδιών είναι σημαντική καθώς βοηθά στη δημιουργία ευρύτερου αντίκτυπου πέρα από το νηπιαγωγείο. Θα μπορούσε να περιλαμβάνει τη δημιουργία ενός ενημερωτικού δελτίου, την οργάνωση μιας παρουσίασης ή μιας δημόσιας εκδήλωσης για την προβολή της δουλειάς των παιδιών. Στόχος είναι να εμπνεύσει άλλους στην κοινότητα να προβούν σε παρόμοιες ενέργειες και να συμβάλουν στον γενικό στόχο της προστασίας του περιβάλλοντος.

Τέλος, η δραστηριότητα που έχει σχεδιαστεί για την αξιολόγηση της συνολικής εκπαιδευτικής παρέμβασης από τα παιδιά είναι σημαντική καθώς επιτρέπει τον προβληματισμό και τη βελτίωση. Υλοποιείται μέσω ομαδικής συζήτησης ή μιας έρευνας που επιδιώκει να συγκεντρώσει σχόλια από τα παιδιά σχετικά με την εμπειρία τους με το σενάριο. Ο στόχος είναι να κατανοήσουμε τι λειτούργησε καλά, τι θα μπορούσε να βελτιωθεί και να χρησιμοποιηθεί αυτή η ανατροφοδότηση για τη βελτίωση του εκπαιδευτικού σεναρίου για μελλοντική χρήση.

### **1.3. Συνάφεια με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης**

Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (SDGs) είναι ένα σύνολο 17 παγκόσμιων στόχων που εγκρίθηκαν από όλα τα κράτη μέλη του ΟΗΕ το 2015 για την επίτευξη ενός βιώσιμου μέλλοντος για όλους. Συγκεκριμένα, ο στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης #11 (SDG 11) επιδιώκει να καταστήσει τις πόλεις και τους ανθρώπινους οικισμούς χωρίς αποκλεισμούς, ασφαλείς, ανθεκτικούς και βιώσιμους. Αυτός ο στόχος αναγνωρίζει τον σημαντικό ρόλο που διαδραματίζουν οι πόλεις και οι κοινότητες στην επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης και τονίζει την ανάγκη για μια συνολική προσέγγιση η οποία θα ενσωματώνει τις κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις.(UN, 2015)

Το παρόν εκπαιδευτικό σενάριο με τίτλο «Ελεύθεροι χώροι, Χρήση – Διαμόρφωση – Προστασία» ευθυγραμμίζεται με το στρατηγικό στόχο SDG 11 καθώς αντιμετωπίζει την ανάγκη για βιώσιμους ελεύθερους χώρους, που αποτελούν βασικά συστατικά των βιώσιμων κοινοτήτων. Συγκεκριμένα, αντιμετωπίζει την ανάγκη προστασίας και διατήρησης των ελεύθερων χώρων για να διασφαλιστεί ότι είναι ασφαλείς, προσβάσιμοι και ότι μπορούν να τους απολαύσουν όλοι. Τονίζει επίσης τη σημασία της χρήσης ανοιχτών χώρων με βιώσιμο τρόπο για την ελαχιστοποίηση των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων και τη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητάς τους.

Επίσης η θεματική προέρχεται αυτούσια από την σχετική εγκύκλιο (Αρ.Πρωτ.Φ11/126281/Δ7/14-10-2022/) του ΥΠΑΙΘ με θέμα «ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ 2022-2023». Στην ενδεικτική θεματολογία της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης αναφέρεται μεταξύ άλλων και η προτεινόμενη ενασχόληση με «Αειφόρο κατοικία, βιοκλιματική αρχιτεκτονική, ασφάλεια των τεχνο-υποδομών στο δομημένο περιβάλλον, βιώσιμοι ελεύθεροι χώροι-αιφορική χρήση και αξιοποίησή τους».

Με αυτόν τον τρόπο, εκπαιδεύοντας τα παιδιά για τη σημασία της προστασίας και της διατήρησης των ανοιχτών χώρων, το σενάριο βοηθά στη δημιουργία μιας γενιάς που έχει επίγνωση της ανάγκης για βιώσιμη ανάπτυξη και την εξοπλίζει με τις δεξιότητες και τις γνώσεις που συμβάλλουν σε αυτόν τον σημαντικό στόχο.

#### **1.4. Η προβληματική του θέματος**

Οι ανοιχτοί χώροι, στους οποίους ανήκουν οι παιδικές χαρές, τα γήπεδα άθλησης και ψυχαγωγίας, τα άλση, οι παραλίες κλπ., αποτελούν βασικούς πόρους των κοινοτήτων και των γειτονιών στις πόλεις, καθώς παρέχουν ευκαιρίες για σωματική δραστηριότητα, χαλάρωση και κοινωνικοποίηση. Ωστόσο, αυτές οι περιοχές αντιμετωπίζουν διάφορες περιβαλλοντικές απειλές, όπως είναι ρύπανση, η κλιματική αλλαγή και η καταστροφή των οικοσυστημάτων τους. Για παράδειγμα, η ρύπανση του αέρα και των υδάτων μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την υγεία των ανθρώπων που χρησιμοποιούν αυτούς τους χώρους, ενώ η καταστροφή των οικοτόπων μπορεί να μειώσει τη βιοποικιλότητα και να επηρεάσει τη φυσική ισορροπία. Επιπλέον, η ανθρώπινη συμπεριφορά μπορεί να προκαλέσει προβλήματα, όπως σκουπίδια και υπερβολική χρήση, τα οποία μπορούν να προξενήσουν ακόμη μεγαλύτερη ζημιά.

Δεδομένης του ρόλου των ανοιχτών χώρων και των απειλών που αντιμετωπίζουν, είναι ζωτικής σημασίας να αντιμετωπιστούν αυτά τα ζητήματα νωρίς στη ζωή. Διδάσκοντας τη σημασία της προστασίας αυτών των πόρων και την προώθηση της βιωσιμότητας στο νηπιαγωγείο, μπορούμε να προωθήσουμε την περιβαλλοντική συνείδηση και να ενθαρρύνουμε την υπεύθυνη συμπεριφορά. Τα παιδιά που μαθαίνουν για αυτά τα θέματα σε νεαρή ηλικία είναι πιο πιθανό να γίνουν ενήλικες με περιβαλλοντική συνείδηση συμβάλλοντας κατά συνέπεια στη δημιουργία βιώσιμων κοινοτήτων.

Με την εκπαιδευτική διαδικασία που προτείνεται, θα τους δοθεί η ευκαιρία να αναπτύξουν μια βαθύτερη κατανόηση των περιβαλλοντικών ζητημάτων που αντιμετωπίζουν αυτές οι περιοχές. Μαθαίνοντας για τις αιτίες, τις συνέπειες, τις αντιφάσεις και τα διλήμματα που σχετίζονται με αυτά, τα παιδιά θα συνειδητοποιήσουν περισσότερο τη σημασία της προστασίας των ανοιχτών χώρων και τον αντίκτυπο της ανθρώπινης συμπεριφοράς στο περιβάλλον.

#### **1.5. Προσεγγίζοντας το ζήτημα στο Νηπιαγωγείο**

Η προσέγγιση των περιβαλλοντικών ζητημάτων στο νηπιαγωγείο απαιτεί μια πρακτική, διεπιστημονική προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη τις αναπτυξιακές ανάγκες και τις ικανότητες των μικρών παιδιών. Είναι σημαντικό να χρησιμοποιούνται



κατάλληλες για την ηλικία δραστηριότητες, ελκυστικές και που να προωθούν την ενεργό συμμετοχή (ΦΕΚ 687/2023).

Αυτό μπορεί να γίνει με χρήση τεχνικών όπως το θέατρο, η λογοτεχνία, η μουσική, η τεχνολογία αλλά και η συμμετοχή στα κοινά. Οι εκπαιδευτικές προσεγγίσεις που βασίζονται στην έρευνα και στα πρότζεκτ, μπορούν επίσης να είναι αποτελεσματικές στην προώθηση της κριτικής σκέψης και των δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων. Επιπλέον, η συμμετοχή στην κοινότητα μέσω της οικογένειας και της τοπικής αυτοδιοίκησης, μπορεί να βοηθήσει στην προώθηση της βιωσιμότητας των ελεύθερων χώρων πέρα από τα όρια του νηπιαγωγείου.

## 2. Θεωρητική προσέγγιση

Η Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία (ΕΠΑ) είναι ένα διεπιστημονικό παιδαγωγικό πλαίσιο που συνδυάζει διάφορους τομείς, μεταξύ των οποίων οι περιβαλλοντικές, κοινωνικές, οικονομικές και ανθρωπιστικές επιστήμες. Αυτό το πλαίσιο είναι ιδιαίτερα σχετικό με την τέχνη και τη δημιουργικότητα, καθώς ενθαρρύνει τη χρήση δημιουργικών και ευφάνταστων προσεγγίσεων για την αντιμετώπιση περιβαλλοντικών ζητημάτων. Συνδυάζοντας διαφορετικά πεδία σπουδών, η ΕΠΑ επιτρέπει μια πιο ολοκληρωμένη κατανόηση των περιβαλλοντικών θεμάτων και προωθεί την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, της επίλυσης προβλημάτων και των δεξιοτήτων συνεργασίας (Kool et al. 2021).

Η προτεινόμενη παρέμβαση βασίζεται σε μια κριτική παιδαγωγική προσέγγιση, η οποία τονίζει τη σημασία της αντιμετώπισης κοινωνικών και περιβαλλοντικών ζητημάτων μέσω της εκπαίδευσης. Όσον αφορά την ένταξη των τεχνών στην εκπαίδευση, η παρέμβαση βασίζεται στον κονστρουκτιβισμό, ο οποίος δίνει έμφαση στην ενεργό συμμετοχή των μαθητών στη δημιουργία γνώσης. Αυτή η προσέγγιση ενθαρρύνει τους μαθητές να χρησιμοποιήσουν τις δημιουργικές και φαντασιακές τους δεξιότητες για να οικοδομήσουν τη δική τους κατανόηση των περιβαλλοντικών προβλημάτων και να προτείνουν λύσεις γι' αυτά.

Έτσι, στο νηπιαγωγείο η ΕΠΑ, λαμβάνει επιπλέον προστιθέμενη αξία αν συνδυαστεί με την τέχνη. Η ένταξη των τεχνών στην Εκπαίδευση για το Περιβάλλον και την Αειφορία παρέχει σημαντικά οφέλη στα νήπια. Πρώτον, οι τέχνες παρέχουν έναν μοναδικό και ελκυστικό τρόπο να εκφράσουν τις ιδέες και τα συναισθήματά τους. Μέσω των εικαστικών τεχνών, του θεάτρου, της μουσικής και της λογοτεχνίας, τα νήπια μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη δημιουργικότητά τους για να αναπτύξουν μια βαθύτερη κατανόηση των περιβαλλοντικών ζητημάτων και να εξερευνήσουν πιθανές λύσεις.

Δεύτερον, οι τέχνες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την προώθηση της κοινωνικής και συναισθηματικής μάθησης, η οποία αποτελεί ουσιαστική πτυχή της Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία. Συμμετέχοντας σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες, οι μαθητές μπορούν να αναπτύξουν δεξιότητες ενσυναίσθησης, επικοινωνίας και συνεργασίας, οι οποίες είναι σημαντικές για την αντιμετώπιση

περιβαλλοντικών ζητημάτων που απαιτούν συλλογική δράση (Charman & O’Gorman, 2022).

Τέλος, οι τέχνες μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την προώθηση της αίσθησης του τόπου και της σύνδεσης με το τοπικό περιβάλλον. Συμμετέχοντας σε δραστηριότητες που εστιάζουν σε τοπικά περιβαλλοντικά ζητήματα, οι μαθητές μπορούν να αναπτύξουν μια αίσθηση ιδιοκτησίας και ευθύνης απέναντί του, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη εκτίμηση και σεβασμό για τον φυσικό κόσμο (ό.π.).

### **3. Βασικός Σκοπός και Επιμέρους Στόχοι**

#### **3.1. Βασικός Σκοπός**

Όπως αναφέρθηκε ήδη, η ενσωμάτωση των τεχνών στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι ένας δυναμικός τρόπος για την προώθηση της Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Αειφορία (ΕΠΑ). Έτσι, ως κύριο στόχο του παρόντος σεναρίου επιλέξαμε την αξιοποίηση αυτής της δυναμικής, χρησιμοποιώντας διάφορες μορφές τέχνης, όπως εικαστικές τέχνες, θέατρο, λογοτεχνία και μουσική, ώστε να ενισχυθεί η περιβαλλοντική συνείδηση και η προώθηση της αειφορίας στους ελεύθερους χώρους. Μέσω αυτού του συνδυασμού, το σενάριο στοχεύει να ενθαρρύνει τα παιδιά να εξερευνήσουν περιβαλλοντικά θέματα με δημιουργικό και ελκυστικό τρόπο, ενισχύοντας την περιέργειά τους και τις δεξιότητες κριτικής σκέψης τους.

Επιπλέον, το σενάριο επιδιώκει να προωθήσει μια ολιστική προσέγγιση στην εκπαίδευση, όπου οι διαφορετικοί θεματικοί τομείς και οι δεξιότητες συνδέονται μεταξύ τους και όπου οι μαθητές ενθαρρύνονται να χρησιμοποιήσουν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία τους για να λύσουν προβλήματα του πραγματικού κόσμου. Με την ενσωμάτωση διεπιστημονικών προσεγγίσεων, όπως η μάθηση βάσει διερεύνησης και η μάθηση βάσει έργου (project based), το σενάριο στοχεύει να αναπτύξει την ικανότητα των παιδιών να κατανοούν και να αντιμετωπίζουν πολύπλοκα περιβαλλοντικά ζητήματα, όπως η ρύπανση, η κλιματική αλλαγή και η απώλεια βιοποικιλότητας.

#### **3.2. Επιμέρους στόχοι ένταξης των τεχνών στην εκπαιδευτική διαδικασία**

α. Να παρωθηθούν οι μαθητές να εμπλέξουν τη δημιουργικότητα και τη φαντασία στην ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης και βιώσιμης συμπεριφοράς. Η συμπερίληψη της τέχνης στο εκπαιδευτικό σενάριο ενθαρρύνει τους μαθητές να σκέφτονται δημιουργικά και να χρησιμοποιούν τη φαντασία τους για να εξερευνήσουν περιβαλλοντικά ζητήματα με μοναδικούς τρόπους. Αυτή η προσέγγιση όχι μόνο βοηθά να αναπτύξουν μια βαθύτερη κατανόηση των περιβαλλοντικών ζητημάτων, αλλά επίσης προάγει τη βιώσιμη συμπεριφορά και ευαισθητοποίηση.

β. Να βιώσουν οι μαθητές μια ελκυστική και διαδραστική μαθησιακή εμπειρία που να προωθεί την κοινωνική και συναισθηματική μάθηση. Η καλλιτεχνική έκφραση

ενθαρρύνει αυτήν ακριβώς την επιδίωξη καθώς μέσω αυτής της προσέγγισης, οι μαθητές μπορούν να αναπτύξουν κοινωνικές και συναισθηματικές ικανότητες όπως η ενσυναίσθηση, η αυτογνωσία και οι δεξιότητες σχέσεων, οι οποίες είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη της συμπεριφοράς.

γ. Να μπορούν τα νήπια να εκφράσουν τις ιδέες και τα συναισθήματά τους για περιβαλλοντικά ζητήματα μέσω μιας ποικιλίας καλλιτεχνικών μέσων: Παρέχοντάς τους αυτή την ευκαιρία μέσω μιας σειράς καλλιτεχνικών μέσων όπως τα εικαστικά, η μουσική και το θέατρο, θα μπορέσουν να εξερευνήσουν περιβαλλοντικά ζητήματα από πολλαπλές οπτικές γωνίες και να αναπτύξουν μια βαθύτερη κατανόησή τους.

δ. Να αναπτύξουν κριτική σκέψη και δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων μέσω της εξερεύνησης περιβαλλοντικών θεμάτων από διάφορες οπτικές γωνίες: Η ενσωμάτωση των τεχνών στην εκπαιδευτική διαδικασία προάγει την κριτική σκέψη και τις δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων παρέχοντας στους μαθητές πολλαπλές προοπτικές που αφορούν το περιβάλλον. Αυτή η προσέγγιση ενθαρρύνει τους μαθητές να σκέφτονται κριτικά και να αναπτύσσουν λύσεις σε περιβαλλοντικά προβλήματα.

### **3.3. Γενικοί Παιδαγωγικοί Στόχοι**

α. Να αναπτύξουν οι μαθητές θετική στάση απέναντι στη μάθηση: Το σενάριο στοχεύει στην προώθηση της αγάπης για μάθηση δημιουργώντας ένα ελκυστικό και ενδιαφέρον μαθησιακό περιβάλλον που ενθαρρύνει τους μαθητές να εξερευνήσουν δημιουργικά περιβαλλοντικά θέματα και να αναπτύξουν μια αίσθηση περιέργειας για τον φυσικό κόσμο.

β. Να προωθηθεί η ενεργητικής και συνεργατική μάθηση: Αυτό θα γίνει παρέχοντας στα νήπια την ευκαιρία να εργαστούν μαζί, να μοιραστούν ιδέες και να αλληλοβοηθηθούν. Αυτή η προσέγγιση προάγει την αίσθηση της κοινότητας και βοηθά τους μαθητές να αναπτύξουν κοινωνικές δεξιότητες και αίσθημα ευθύνης απέναντι στο περιβάλλον.

γ. Να αναπτύξουν επικοινωνιακές και κοινωνικές δεξιότητες, έχοντας την ευκαιρία να εκφραστούν και να συνεργαστούν. Μέσω αυτής της προσέγγισης, οι μαθητές θα μπορέσουν να αναπτύξουν αποτελεσματικές δεξιότητες επικοινωνίας, οι οποίες είναι απαραίτητες για βιώσιμη συμπεριφορά και θετική κοινωνική αλληλεπίδραση.

δ. Να ενισχυθεί η αυτοπεποίθηση και η αυτοεκτίμηση των παιδιών, μέσω της ευκαιρίας έκφρασης και οικειοποίησης του μαθήματός τους, στο οποίο θα έχουν αποφασιστικό λόγο. Αυτή η προσέγγιση καλλιεργεί μια θετική εικόνα του εαυτού τους και τα βοηθά να αναπτύξουν την αίσθηση της δράσης στη ζωή τους.

ε. Να μπορούν να αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη δική τους μάθηση: Αυτό θα επιτευχθεί παρέχοντας στα παιδιά ευκαιρίες να θέσουν στόχους, να παρακολουθήσουν την πρόοδό τους και να προβληματιστούν σχετικά με τη μάθησή τους. Αυτή η προσέγγιση βοηθά τους μαθητές να αναπτύξουν αυτορυθμιζόμενες μαθησιακές δεξιότητες, οι οποίες είναι απαραίτητες για τη δια βίου μάθηση και τη συμπεριφορά.

### **3.4. Ειδικό Περιβαλλοντικό Στόχο**

α. Προώθηση της βαθύτερης κατανόησης των περιβαλλοντικών ζητημάτων και των επιπτώσεών τους στις τοπικές και παγκόσμιες κοινότητες. Αυτή η προσέγγιση ενθαρρύνει τους μαθητές να εξετάσουν τη διασύνδεση των περιβαλλοντικών ζητημάτων και να αναπτύξουν την αίσθηση της παγκόσμιας ιθαγένειας.

β. Ενθάρρυνση των μαθητών να αναπτύξουν μια αίσθηση ευθύνης για το περιβάλλον και τον φυσικό κόσμο. Αυτή η προσέγγιση θα τους βοηθήσει να αναπτύξουν μια οικολογική προοπτική και να κατανοήσουν τον αντίκτυπο των πράξεών τους στο περιβάλλον.

γ. Προώθηση βιώσιμης συμπεριφοράς και πρακτικών στην καθημερινή ζωή. Αυτή η προσέγγιση ενθαρρύνει τους μαθητές να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις

## **4. Οι χρησιμοποιούμενες τεχνικές διδασκαλίας**

### **4.1. Η μέθοδος «SHOWeD»:**

Η μέθοδος «SHOWeD» εντάσσεται στο πλαίσιο της κριτικής σκέψης και ενθαρρύνει τα άτομα να αναλύσουν καταστάσεις ή εμπειρίες μέσα από μια σειρά ερωτήσεων.

Πρόκειται για ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο για την ενίσχυση των δεξιοτήτων κριτικής σκέψης και την προώθηση βαθύτερου προβληματισμού για ένα δεδομένο θέμα ή κατάσταση. Επιδεικνύοντας ένα αντικείμενο ή μια φωτογραφία στα παιδιά και κάνοντας ερωτήσεις όπως "Τι βλέπουμε εδώ;" και «Τι μπορούμε να κάνουμε για αυτό;», οι μαθητές ενθαρρύνονται να αναλύσουν και να αξιολογήσουν τις πληροφορίες που τους παρουσιάζονται. Αυτή η μέθοδος μπορεί να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική στην προώθηση της ενεργού συμμετοχής σε συζητήσεις ή δραστηριότητες επίλυσης προβλημάτων.

Η επόμενη σειρά ερωτήσεων - "Πώς σχετίζεται αυτό με τις ζωές μας;" και "Γιατί υπάρχει αυτή η κατάσταση, ανησυχία ή δυνατότητα;" - ενθαρρύνει τους μαθητές να κάνουν συνδέσεις μεταξύ του υλικού και της ζωής τους. Αυτό προάγει τον αυτοστοχασμό και βοηθά να δουν τη συνάφεια του υλικού. Τέλος, η ερώτηση "Τι μπορούμε να κάνουμε για αυτό;" ενθαρρύνει τους μαθητές να σκεφτούν κριτικά για πιθανές λύσεις και να αναλάβουν δράση. Έτσι προάγεται η ανάληψη ευθύνης και βοηθούνται τα νήπια να αναπτύξουν δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων (Wang & Burris, 1997).

### **4.2. Ρουτίνες σκέψης**

Οι ρουτίνες σκέψης είναι γνωστικές εκπαιδευτικές στρατηγικές που μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές να αναπτύξουν πιο αποτελεσματικές δεξιότητες σκέψης. Ενθαρρύνοντας τους να κάνουν ερωτήσεις, να κάνουν προβλέψεις και να εξάγουν συμπεράσματα, οι ρουτίνες σκέψης προωθούν τη σκέψη υψηλότερης τάξης και βοηθούν τα παιδιά να γίνουν πιο ανεξάρτητοι και αποτελεσματικοί μαθητές. Έρευνες έχουν δείξει ότι η χρήση ρουτινών σκέψης μπορεί να οδηγήσει σε βελτιωμένη σχολική επίδοση. Αναπτύχθηκαν από το Project Zero στο Harvard Graduate School of Education και βασίζονται στην έρευνα στη γνωστική ψυχολογία και την εκπαίδευση

Οι ρουτίνες σκέψης είναι ένα σύνολο γνωστικών στρατηγικών που χρησιμοποιούνται για να βοηθήσουν τα άτομα να εμπλακούν σε βαθιά σκέψη και προβληματισμό. Αναπτύχθηκαν από το Project Zero στο Harvard Graduate School of Education και βασίζονται στην έρευνα στη γνωστική ψυχολογία και την εκπαίδευση. Ο στόχος των ρουτινών σκέψης είναι να βοηθήσουν τα άτομα να αναπτύξουν δεξιότητες κριτικής σκέψης παρέχοντας μια δομή για την ανάλυση και την αξιολόγηση των πληροφοριών. Οι ρουτίνες σκέψης χωρίζονται σε εννέα κατηγορίες οι οποίες περιέχουν ένα σύνολο υποδειγματικών ερωτήσεων που βοηθούν τα παιδιά να δομήσουν τη σκέψη τους και να προχωρήσουν σταδιακά στην κατανόηση του θέματος που εξετάζουν. Για παράδειγμα η ρουτίνα «Δες-Σκέψου-Αναρωτήσου» που ενθαρρύνει τα παιδιά να αναλογιστούν τι βλέπουν, τι σκέφτονται για αυτό και τι τα προβληματίζει ανήκει στις «Βασικές Ρουτίνες». Ωστόσο υπάρχει και στην κατηγορία «Εισαγωγή και Διερεύνηση Ιδεών». Ακολουθεί μια λίστα και με τις εννέα κατηγορίες ρουτινών σκέψης καθώς και μια μικρή περιγραφή του μαθησιακού στόχου, όπως αποδελτιώθηκαν από την ιστοσελίδα του έργου (Project Zero, 2023). :

α/α	Ονομασία κατηγορίας	Μαθησιακός στόχος
1	Βασικές ρουτίνες σκέψης	Απλές ρουτίνες που ισχύουν σε διάφορους κλάδους, θέματα και ηλικιακές ομάδες και μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε πολλά σημεία σε μια μαθησιακή εμπειρία ή μια ενότητα μελέτης. (Πρόκειται για το πιο απλό σετ ρουτινών, προκειμένου να εισαχθούν στο πρόγραμμα οι νέοι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές).
2	Εισαγωγή & Εξερεύνηση Ιδεών	Ρουτίνες που αρθρώνουν τη σκέψη στην αρχή μιας μαθησιακής εμπειρίας
3	Σύνθεση & Οργάνωση Ιδεών	Ρουτίνες που βοηθούν τους μαθητές να βρουν συνοχή, να εξάγουν συμπεράσματα και να αποσπάζουν την ουσία των θεμάτων ή των εμπειριών
4	Αντιμετωπίζοντας τις αντιπαραθέσεις, τα διλήμματα και τις προοπτικές	Ρουτίνες που προάγουν την τάση των μαθητών να αναζητούν και να εξερευνούν διαφορές και εντάσεις μεταξύ πολλαπλών όψεων σύνθετων ζητημάτων
5	Εμβραθύνοντας στις ιδέες	Ρουτίνες που υποστηρίζουν τους μαθητές να χτίσουν μια βαθύτερη κατανόηση θεμάτων ή εμπειριών ζητώντας τους να αναλύσουν, να αξιολογήσουν, να εντοπίσουν πολυπλοκότητα και να δημιουργήσουν συνδέσεις
6	Αναγνώριση της οπτικής γωνίας	Ρουτίνες που καλλιεργούν την ικανότητα των μαθητών να βλέπουν πέρα από τη δική τους οπτική και να εξετάζουν τις εμπειρίες, τις σκέψεις και τα συναισθήματα των άλλων
7	Διερεύνηση αντικειμένων και συστημάτων	Ρουτίνες που ενθαρρύνουν τους μαθητές να εξετάζουν καθημερινά αντικείμενα και συστήματα, να εκτιμούν τα σχεδιαστικά χαρακτηριστικά τους και να εξερευνούν την πολυπλοκότητά τους
8	Δημιουργώντας δυνατότητες και αναλογίες	Ρουτίνες που βοηθούν τους μαθητές να μάθουν να διατυπώνουν ερωτήσεις, να εξετάζουν εναλλακτικές λύσεις και να κάνουν συγκρίσεις
9	Ερευνώ την τέχνη, τις εικόνες και τα αντικείμενα	Ρουτίνες που βοηθούν τα παιδιά να καλλιεργήσουν βασικές δεξιότητες παρατήρησης, ερμηνείας και αμφισβήτησης μέσω της ενασχόλησης με την τέχνη και τα αντικείμενα



Συνεχίζοντας την περιγραφή της μεθόδου, παραθέτουμε στη συνέχεια τις επιμέρους ρουτίνες που απαρτίζουν τις παραπάνω κατηγορίες. Επισημαίνεται ότι μια ρουτίνα μπορεί να εντάσσεται σε περισσότερες από μία κατηγορία. Στον πίνακα που ακολουθεί οι αριθμοί της δεύτερης στήλης αναφέρονται στη σειρά των κατηγοριών του προηγούμενου πίνακα.

Όνομα ρουτίνας	Κατηγ.	Σύντομη περιγραφή
Δες-Σκέψου-Αναρωτήσου	1, 2	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να κάνουν προσεκτικές παρατηρήσεις και στοχαστικές ερμηνείες. Τους ενθαρρύνει να κάνουν προβλέψεις για το τι βλέπουν και τι μπορεί να συμβεί στη συνέχεια.
Ομιλία-κιμωλία	1	Αυτή η ρουτίνα είναι ένας σιωπηλός τρόπος για να κάνετε μια συζήτηση στο χαρτί. Επιτρέπει στους μαθητές να μοιράζονται τις ιδέες και τις ερωτήσεις τους με άλλους με μη λεκτικό τρόπο.
Ζουμάρω	1, 3	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να εστιάσουν σε μικρές λεπτομέρειες προκειμένου να κατανοήσουν καλύτερα τη μεγαλύτερη εικόνα. Τους ενθαρρύνει να κοιτάζουν προσεκτικά ένα αντικείμενο ή μια εικόνα και να περιγράψουν αυτό που βλέπουν.
Ξεζουμάρω	1	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να σκεφτούν τη μεγάλη εικόνα. Τους ενθαρρύνει να εξετάσουν πώς συνδέονται διαφορετικά μέρη ενός συστήματος και πώς συνεργάζονται.
Κόκκινο φως, Κίτρινο φως	1	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να σκεφτούν τι ξέρουν και τι δεν ξέρουν. Τους ενθαρρύνει να κάνουν ερωτήσεις και να αναζητούν απαντήσεις.
Επικεφαλίδες	1, 2	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να συνοψίσουν τι γνωρίζουν για ένα θέμα. Τους ενθαρρύνει να σκεφτούν τι θέλουν να μάθουν και πώς μπορούν να μάθουν περισσότερα.
Συνδέω – επεκτείνω - προκαλώ	1, 5, 4	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να συνδέσουν νέες πληροφορίες με αυτά που ήδη γνωρίζουν. Τους ενθαρρύνει να σκεφτούν πώς οι νέες πληροφορίες επεκτείνουν την κατανόησή τους για ένα θέμα και προκαλούν τη σκέψη τους.
Σκέφτομαι – συνδέω - εξερευνώ	1, 5	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να σκεφτούν τι ξέρουν και τι δεν ξέρουν. Τους ενθαρρύνει να κάνουν ερωτήσεις και να αναζητούν απαντήσεις.
Δημιουργώ-ταξινομώ-συνδέω-επεξεργάζομαι	1	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να οργανώσουν τις ιδέες τους. Τους ενθαρρύνει να δημιουργήσουν ιδέες, να τις ταξινομήσουν σε κατηγορίες, να συνδέσουν σχετικές ιδέες και να επεξεργαστούν τη σκέψη τους.
Αξιώνω – Υποστηρίζω – Αμφιβάλω	1, 8, 5	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να σκεφτούν κριτικά τις πληροφορίες. Τους ενθαρρύνει να κάνουν ισχυρισμούς βασισμένους σε στοιχεία, να υποστηρίζουν τους ισχυρισμούς τους με λόγους και αποδεικτικά στοιχεία και να κάνουν ερωτήσεις όταν υπάρχει αβεβαιότητα ή διαφωνία.
Τι σε κάνει να το λες αυτό?	1, 8, 5	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να εξηγήσουν τη σκέψη τους. Τους ενθαρρύνει να παρέχουν στοιχεία για τις ιδέες τους και να εξετάζουν εναλλακτικές προοπτικές.
Ο Κύκλος των απόψεων	1, 6	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν διαφορετικές απόψεις. Τους ενθαρρύνει να σκεφτούν πώς διαφορετικά άτομα μπορεί να βλέπουν την ίδια κατάσταση ή θέμα.
Εξαρτήματα – Σκοποί - Πολυπλοκότητες	1, 7	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν πώς λειτουργούν τα πράγματα. Τους ενθαρρύνει να αναγνωρίσουν τα μέρη ενός αντικειμένου ή συστήματος, να εξετάσουν τους σκοπούς τους και να σκεφτούν πώς συνεργάζονται διαφορετικά μέρη.
Παλιά νόμιζα... Τώρα νομίζω...	1, 5	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να σκεφτούν πώς έχει αλλάξει η σκέψη τους με την πάροδο του χρόνου. Τους ενθαρρύνει να αναλογιστούν πώς οι νέες πληροφορίες έχουν επηρεάσει τη σκέψη τους.
Μπαίνω μέσα	5, 3	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να φανταστούν τον εαυτό τους μέσα σε μια κατάσταση.
Χρώμα-Σύμβολο-Εικόνα	1	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να σκεφτούν αφηρημένες έννοιες. Τους ενθαρρύνει να χρησιμοποιούν χρώμα, σύμβολα και εικόνες για να αναπαραστήσουν τη σκέψη τους.
Τα σημεία του ορίζοντα	1, 8	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να σκεφτούν διαφορετικές προοπτικές. Τους ενθαρρύνει να αναλογιστούν τι είναι θετικό, αρνητικό, ενδιαφέρον και προκλητικό για μια κατάσταση ή θέμα.

Όνομα ρουτίνας	Κατηγ.	Σύντομη περιγραφή
Δημιουργικές Ερωτήσεις	1, 8	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να δημιουργήσουν δημιουργικές ερωτήσεις. Τους ενθαρρύνει να σκεφτούν τι εάν, πώς θα μπορούσε και γιατί ερωτήσεις.
Φαντάσου να...	1, 8	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να φανταστούν πιθανότητες. Τους ενθαρρύνει να σκεφτούν τι θα συμβεί αν ερωτήσεις.
Επίπεδα νοήματος	1, 5	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να κατανοήσουν περίπλοκες ιδέες. Τους ενθαρρύνει να αναγνωρίσουν διαφορετικά επίπεδα νοήματος σε ένα κείμενο ή μια εικόνα.
Ξεκινάω να ρωτάω	1, 8	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να δημιουργήσουν ερωτήσεις. Τους ενθαρρύνει να χρησιμοποιούν εναρκτήρια ερωτήματα όπως: τι θα γινόταν αν..., πώς θα μπορούσε... και γιατί.
Πρόταση-Φράση-Λέξη	1, 9	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να αναλύσουν ένα κείμενο. Τους ενθαρρύνει να αναγνωρίσουν προτάσεις που είναι σημαντικές, φράσεις που έχουν νόημα και λέξεις με βαθύ περιεχόμενο.
Κινητήρια δύναμη	1, 8	Αυτή η ρουτίνα βοηθά τους μαθητές να σκεφτούν τι είναι σημαντικό. Τους ενθαρρύνει να προσδιορίσουν τι είναι ουσιαστικό ή κεντρικό σε ένα κείμενο ή εικόνα.

Οι ρουτίνες σκέψης μπορούν επίσης να βοηθήσουν τους μαθητές να αναπτύξουν μεταγνωστικές δεξιότητες - δηλαδή την ικανότητα να σκέφτονται και να αναλύουν ακριβώς τον τρόπο που σκέφτονται. Αναλογιζόμενοι τη δική τους αντίδραση στο μάθημα, μπορούν να εντοπίσουν τα δυνατά και τα αδύνατα σημεία τους και να αναπτύξουν στρατηγικές βελτίωσης. Έτσι προάγεται η δια βίου μάθηση και τα παιδιά αποκτούν αυτογνωσία.

### 4.3. Τεχνικές εκπαιδευτικού δράματος

Οι τεχνικές εκπαιδευτικού δράματος περιλαμβάνουν τη χρήση του θεάτρου και του δράματος ως εργαλείο διδασκαλίας. Εμπλέκοντας τους μαθητές σε παιχνίδια ρόλων, αυτοσχεδιασμό και άλλες θεατρικές δραστηριότητες, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να προωθήσουν τη δημιουργικότητα, την κριτική σκέψη και τις δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική για τα παιδιά που δυσκολεύονται με τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας, καθώς παρέχει έναν πιο δυναμικό και ελκυστικό τρόπο μάθησης (Λαμπρονίκου, 2017).

Συμμετέχοντας σε αυτές τις δραστηριότητες, οι μαθητές ενθαρρύνονται να μπουν σε διαφορετικούς ρόλους, να πειραματιστούν με διαφορετικές προοπτικές και να εξερευνήσουν σύνθετα ζητήματα σε ένα ασφαλές και υποστηρικτικό περιβάλλον. Αυτό προάγει την ενσυναίσθηση, τη δημιουργικότητα και τις δεξιότητες κριτικής σκέψης. (Παρούση & Τσελφές, 2012).

Οι τεχνικές εκπαιδευτικού δράματος προάγουν επίσης τις δεξιότητες συνεργασίας και επικοινωνίας. Δουλεύοντας μαζί για να ανεβάσουν ένα θεατρικό ή ένα σκετς, οι μαθητές μαθαίνουν να επικοινωνούν αποτελεσματικά, να ακούν τους άλλους και να

εργάζονται για έναν κοινό στόχο. Αυτό προάγει την ομαδική εργασία και βοηθά τους μαθητές να αναπτύξουν σημαντικές κοινωνικές δεξιότητες (Πίγκου-Ρεπούση, 2019).

#### **4.4. Μέθοδος οπτικού μετασχηματισμού - κινούμενα σχέδια**

Η μέθοδος οπτικού μετασχηματισμού και η κινούμενη εικόνα είναι τεχνικές που περιλαμβάνουν μετασχηματισμό εικόνων για την απεικόνιση εννοιών ή ιδεών. Η χρήση οπτικών βοηθημάτων μπορεί να αποδειχθεί ως ισχυρό εργαλείο για την προώθηση της βαθύτερης κατανόησης και εμπλοκής σε ένα θέμα.

Για παράδειγμα η μέθοδος Art Remix αποτελεί μέρος ενός project στο πλαίσιο ενός πανεπιστημιακού μαθήματος του Lesley University των Η.Π.Α., το οποίο σχεδιάστηκε ώστε να εντάξει την Περιβαλλοντική Τέχνη στην Εκπαίδευση. Στόχος του μαθήματος ήταν να αναπτύξει μια μέθοδο όπου οι εκπαιδευτικοί θα μπορούν να ενσωματώσουν την τέχνη στη μελέτη κρίσιμων κοινωνικών ζητημάτων, με στόχο να ενεργοποιήσουν τους μαθητές τους να σκεφτούν κριτικά και δημιουργικά γύρω από αυτά, αναλαμβάνοντας ενεργό δράση (Song, 2009· 2012).

Μετατρέποντας σύνθετες ιδέες ή έννοιες σε οπτικές αναπαραστάσεις, οι μαθητές μπορούν να κατανοήσουν καλύτερα τις βασικές αρχές και να αναπτύξουν μια πιο διαισθητική κατανόηση του υλικού. Το animation είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικό από αυτή την άποψη, καθώς μπορεί να κάνει τις αφηρημένες ή σύνθετες ιδέες πιο συγκεκριμένες και προσιτές στους μαθητές.

Προάγεται έτσι η οπτική μάθηση και ενθαρρύνονται οι μαθητές να ασχοληθούν με το υλικό με πιο δυναμικό τρόπο. Αναλύοντας το υλικό σε πιο διαχειρίσιμα μέρη και απεικονίζοντάς το με γραφικά, οι μαθητές μπορούν να το κατανοήσουν καλύτερα.

#### **4.5. Κόμικς**

Η χρήση των κόμικς στην εκπαίδευση έχει αποδειχθεί ότι είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος για την προώθηση του γραμματισμού και των δεξιοτήτων κριτικής σκέψης. Τα κόμικς είναι ένα μοναδικό μέσο αφήγησης που μπορεί να προσελκύσει τους μαθητές με τρόπο που το παραδοσιακό υλικό που βασίζεται σε κείμενο δεν μπορεί. Με την ενσωμάτωση οπτικών και κειμενικών στοιχείων, τα κόμικς μπορούν να μεταφέρουν σύνθετες ιδέες με πιο ελκυστικό και προσιτό τρόπο. Επιπλέον, η χρήση κόμικς μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να αναπτύξουν σημαντικές

δεξιότητες όπως η αλληλουχία, η εξαγωγή συμπερασμάτων και η κριτική ανάλυση (Ρετάλης & Μπολινάκης, 2011).

Με τη δημιουργία κόμικς, οι μαθητές ενθαρρύνονται να ασχοληθούν με το υλικό με πιο οπτικό και διαδραστικό τρόπο. Τα κόμικς μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την απεικόνιση σύνθετων εννοιών ή για την αφήγηση ιστοριών σχετικά με ιστορικά γεγονότα ή επίκαιρα ζητήματα. Αυτό προάγει την οπτική μάθηση και βοηθά τους μαθητές να αναπτύξουν μια πιο λεπτή κατανόηση του υλικού.

Τα κόμικς μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για την προώθηση της δημιουργικότητας και της αυτοέκφρασης. Δημιουργώντας τα δικά τους κόμικς, οι μαθητές μπορούν να πειραματιστούν με διαφορετικά οπτικά στυλ και τεχνικές αφήγησης. Αυτό προάγει την καλλιτεχνική έκφραση και βοηθά τους μαθητές να αναπτύξουν τις δικές τους μοναδικές φωνές.

## 5. Οι προτεινόμενες δραστηριότητες

### Α΄ Δράση αφόρμησης

#### 5.1. Εναρκτήρια δραστηριότητα: «Κυνήγι θησαυρού»

**Τίτλος:** Κυνήγι θησαυρού στο κοντινό μας πάρκο (παραλία, άλσος κλπ)

**Περίληψη:** Δίνεται στα παιδιά μια λίστα με αντικείμενα που πρέπει να βρουν στον ανοιχτό τους χώρο (π.χ. μια φωλιά πουλιού, ένα λουλούδι, ένα κομμάτι απορριμμάτων). Εργάζονται σε μικρές ομάδες για να εντοπίσουν τα αντικείμενα και να τα επιστρέψουν στην νηπιαγωγό για συζήτηση.

**Στόχος:** Να μνηθούν τα παιδιά στον ανοιχτό χώρο και να αναπτύξουν τις δεξιότητες παρατήρησης και κριτικής σκέψης.

#### **Διαδικασία:**

1. Χωρίζουμε τα παιδιά σε μικρές ομάδες και δίνουμε σε κάθε ομάδα μια λίστα με αντικείμενα που θα βρούμε στον ανοιχτό χώρο (π.χ. μια φωλιά πουλιού, ένα λουλούδι, ένα σκουπίδι).
2. Καθοδηγούμε τα παιδιά να συνεργαστούν για να εντοπίσουν τα στοιχεία στη λίστα μέσα σε ένα καθορισμένο χρονικό όριο.
3. Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να βγάλουν φωτογραφίες ή να κάνουν σκίτσα με αυτά που βρίσκουν για να τεκμηριώσουν τις ανακαλύψεις τους.
4. Μόλις τελειώσει ο χρόνος, συγκεντρώνουμε τις ομάδες και συζητούμε τα αντικείμενα που βρήκαν. Χρησιμοποιούμε τη μέθοδο "SHOWeD" για να βοηθήσουμε τη συζήτηση: Τι είδατε; Τι πραγματικά συνέβαινε; Πώς σχετίζεται αυτό με τη ζωή μας; Γιατί υπάρχει αυτή η κατάσταση, ανησυχία ή δυνατότητα; Τι μπορούμε να κάνουμε για αυτό;
5. Συζητούμε τη σημασία της προστασίας του ανοιχτού χώρου και τις συνέπειες της ρύπανσης και άλλων επιβλαβών συμπεριφορών.
6. Χρησιμοποιούμε τη μέθοδο οπτικού μετασχηματισμού για να δημιουργήσουμε μια τοιχογραφία, ταμπλό ή άλλη οπτική αναπαράσταση των αντικειμένων που βρέθηκαν κατά τη διάρκεια του κυνηγιού θησαυρού. Ζητούμε από τα παιδιά να συνεργαστούν για να δημιουργήσουν την τοιχογραφία χρησιμοποιώντας τις φωτογραφίες ή τα σκίτσα τους.

### **Υλικά:**

- Λίστα αντικειμένων που πρέπει να εντοπίσουν τα παιδιά στο πεδίο
- Χαρτί και μολύβια ή τετράδιο ιχνογραφίας
- Κάμερες ή smartphone για λήψη φωτογραφιών
- Υλικά για τη δημιουργία της τοιχογραφίας (π.χ. χρώμα, πινέλα, χαρτόνι, κόλλα)

### **Θεωρητικό υπόβαθρο**

Αυτή η δραστηριότητα βασίζεται στη θεωρία βιωματικής μάθησης του David Kolb, η οποία τονίζει τη σημασία της συγκεκριμένης εμπειρίας, της στοχαστικής παρατήρησης, της αφηρημένης εννοιοποίησης και του ενεργού πειραματισμού στη μαθησιακή διαδικασία. Εξερευνώντας τον ανοιχτό τους χώρο, τα παιδιά εμπλέκονται σε συγκεκριμένη εμπειρία και στοχαστική παρατήρηση, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε αφηρημένη εννοιολόγηση και ενεργό πειραματισμό καθώς συζητούν τα ευρήματά τους με τον δάσκαλο και μεταξύ τους.

Μετά το κυνήγι του θησαυρού, τα παιδιά μπορούν να αναλογιστούν την εμπειρία τους και να χρησιμοποιήσουν μια ρουτίνα σκέψης όπως «Βλέπω-Σκέφτομαι-Αναρωτιέμαι» για να εξετάσουν τις παρατηρήσεις τους και να δημιουργήσουν ερωτήσεις.

## **Β΄ Δραστηριότητες προσέγγισης περιβαλλοντικού ζητήματος**

### **5.2. Δραστηριότητα 2: «Τέχνη και αειφορία»**

**Τίτλος:** Τέχνη και αειφορία

**Περίληψη:** Τα παιδιά χρησιμοποιούν ανακυκλωμένα υλικά για να δημιουργήσουν έργα τέχνης εμπνευσμένα από τον ελεύθερο χώρο της περιοχής τους για τον οποίο ενδιαφέρονται. Μαθαίνουν για τη σημασία της ανακύκλωσης και της μείωσης των απορριμμάτων ενώ αναπτύσσουν τη δημιουργικότητά τους. Μπορούν επίσης να δημιουργήσουν μουσικά όργανα χρησιμοποιώντας ανακυκλωμένα υλικά που βρίσκονται στον ανοιχτό τους χώρο. Μαθαίνουν για τον ήχο και τη μουσική ενώ παράλληλα προωθούν την ανακύκλωση και τη μείωση των απορριμμάτων.

**Στόχος:** Στόχος μας είναι να προωθήσουμε τη σημασία της ανακύκλωσης και της μείωσης των απορριμμάτων, ενισχύοντας παράλληλα τη δημιουργικότητα και τη μάθηση για τον ήχο και τη μουσική.

#### **Διαδικασία:**

1. Παρουσιάζουμε τη δραστηριότητα και τους στόχους της στα παιδιά.
2. Συζητούμε τη σημασία της ανακύκλωσης και της μείωσης των απορριμμάτων.
3. Δείχνουμε παραδείγματα έργων τέχνης και μουσικών οργάνων από ανακυκλωμένα υλικά.
4. Εξηγούμε τη διαδικασία δημιουργίας βιώσιμης τέχνης και μουσικών οργάνων χρησιμοποιώντας ανακυκλωμένα υλικά.
5. Παρέχουμε στα παιδιά υλικά όπως χαρτόνι, πλαστικά μπουκάλια, κουτάκια και άλλα ανακυκλώσιμα υλικά που βρίσκονται στον ανοιχτό τους χώρο.
6. Τα ενθαρρύνουμε να χρησιμοποιήσουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους για να φτιάξουν έργα τέχνης και μουσικά όργανα εμπνευσμένα από τον ανοιχτό χώρο.
7. Διευκολύνουμε τη δραστηριότητα και παρέχουμε βοήθεια και καθοδήγηση.
8. Μόλις ολοκληρωθεί, επιτρέπουμε στα παιδιά να επιδείξουν και να παίξουν τη μουσική τους και τα μουσικά τους όργανα.
9. Συζητούμε τη διαδικασία δημιουργίας τέχνης και μουσικών οργάνων, καθώς και τη σημασία της ανακύκλωσης και της μείωσης των απορριμμάτων.

10. Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να σκεφτούν τρόπους με τους οποίους μπορούν να ενσωματώσουν τη βιωσιμότητα στην καθημερινή τους ζωή.

**Υλικά:**

- Ανακυκλώσιμα υλικά όπως χαρτόνι, πλαστικά μπουκάλια, κουτάκια κ.λπ.
- Κόλλα, ταινία, ψαλίδι και άλλα είδη τέχνης, όπως απαιτείται.

**Θεωρητικό υπόβαθρο:**

Αυτή η δραστηριότητα βασίζεται στην ιδέα της χρήσης της τέχνης ως εργαλείου για την προώθηση της βιωσιμότητας και τη μείωση των απορριμμάτων. Βασίζεται επίσης στην κονστрукτιβιστική θεωρία μάθησης, η οποία δίνει έμφαση στην πρακτική, βιωματική μάθηση και στη σημασία της χρήσης προηγούμενης γνώσης και εμπειρίας για την κατασκευή νέας γνώσης.

Αφού δημιουργήσουν τα έργα τέχνης τους με ανακυκλωμένα υλικά, τα παιδιά μπορούν να χρησιμοποιήσουν πάνελ κόμικς για να παρουσιάσουν την τέχνη τους και το μήνυμά πίσω από αυτήν. Πριν ξεκινήσουν το έργο τέχνης τους, τα παιδιά μπορούν να χρησιμοποιήσουν μια ρουτίνα σκέψης όπως "Τι σε κάνει να το λες αυτό;" να μελετήσουν τα υλικά που θα χρησιμοποιήσουν και να εξετάσουν τις ιδιότητες και τις πιθανές χρήσεις τους.



### **5.3. Δραστηριότητα 3: «Φανταζόμαστε το μέλλον»**

**Τίτλος:** Φανταζόμαστε το μέλλον

**Περίληψη:** Τα παιδιά φαντάζονται πώς θα μοιάζει ο ελεύθερος χώρος τους σε 10 ή 20 χρόνια. Συζητούν τις αλλαγές που θα μπορούσαν να προκύψουν λόγω της κλιματικής αλλαγής, της ρύπανσης ή άλλων παραγόντων. Αυτή η δραστηριότητα προωθεί την κριτική σκέψη και τον μελλοντικό σχεδιασμό.

**Στόχος:** Ενθάρρυνση των παιδιών να φανταστούν το μέλλον του ελεύθερου χώρου τους και να σκεφτούν κριτικά τις πιθανές επιπτώσεις των περιβαλλοντικών ζητημάτων.

**Διαδικασία:**

1. Ξεκινούμε συζητώντας με τα παιδιά για τις πιθανές επιπτώσεις των περιβαλλοντικών προβλημάτων στον ελεύθερο χώρο με τον οποίο ασχλούνται.
2. Χωρίζουμε τα παιδιά σε μικρές ομάδες και δίνουμε σε κάθε ομάδα υλικά ζωγραφικής ή/και εργαλεία τεχνολογίας όπως tablet ή υπολογιστές.
3. Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να χρησιμοποιήσουν τη μέθοδο οπτικού μετασχηματισμού ή κινούμενα σχέδια για να δημιουργήσουν μια εικόνα για το πώς μπορεί να είναι ο ελεύθερος χώρος τους σε 10 ή 20 χρόνια.
4. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να κάνει ερωτήσεις τύπου SHOWeD για να καθοδηγήσει τη σκέψη των παιδιών και να τα ενθαρρύνει να εξετάσουν τις πιθανές επιπτώσεις των περιβαλλοντικών θεμάτων στον ανοιχτό τους χώρο.
5. Κάθε ομάδα παρουσιάζει το έργο τέχνης της στην τάξη και ο εκπαιδευτικός ξεκινά μια συζήτηση σχετικά με τα διαφορετικά σενάρια και τα πιθανά αποτελέσματα.

**Υλικά:** Υλικά σχεδίασης (χαρτί, μολύβια, κραγιόνια, μαρκαδόροι) ή εργαλεία τεχνολογίας όπως ταμπλέτες ή υπολογιστές.

**Θεωρητικό υπόβαθρο**

Αυτή η δραστηριότητα βασίζεται στην έννοια της «μελλοντικής σκέψης», η οποία ενθαρρύνει τα άτομα να εξετάσουν τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις των τρεχουσών ενεργειών και αποφάσεων. Βασίζεται επίσης στη θεωρία της κριτικής σκέψης, η οποία τονίζει τη σημασία της ανάλυσης και της αξιολόγησης των πληροφοριών προκειμένου να ληφθούν τεκμηριωμένες αποφάσεις. Καθώς τα παιδιά φαντάζονται πώς μπορεί να μοιάζει ο ελεύθερος χώρος τους στο μέλλον, μπορούν να χρησιμοποιήσουν μια ρουτίνα σκέψης όπως "Παλιά νόμιζα... Τώρα νομίζω..." για να σκεφτούν πώς η κατανόησή τους για το περιβάλλον έχει αλλάξει και εξελιχθεί με την πάροδο του χρόνου.

#### **5.4. Δραστηριότητα 4: "Δημιουργία θεατρικού ή σκετς"**

**Τίτλος:** Δημιουργία θεατρικού ή σκετς

**Περίληψη:** Τα παιδιά δημιουργούν και παίζουν ένα θεατρικό ή ένα σκετς σχετικά με τη σημασία της προστασίας του ανοιχτού τους χώρου. Γράφουν το σενάριο, δημιουργούν κοστούμια και σκηνικά και το παίζουν για τους συμμαθητές τους. Αυτή η δραστηριότητα προάγει τη δημιουργικότητα και τις δεξιότητες δημόσιου λόγου.

**Στόχος:** Στόχος μας είναι να προωθήσουμε τη σημασία της προστασίας των ανοιχτών χώρων και να αναπτύξουμε τη δημιουργικότητα και τις δεξιότητες δημόσιου λόγου των παιδιών.

**Υλικά:** Χαρτί, μολύβια, κοστούμια, σκηνικά και χώρος σκηνής.

##### **Διαδικασία:**

1. Θα ξεκινήσουμε συζητώντας τη σημασία της προστασίας των ανοιχτών χώρων και τους διαφορετικούς τρόπους με τους οποίους μπορούμε να το κάνουμε.
2. Στη συνέχεια θα χωρίσουμε τα παιδιά σε μικρές ομάδες και θα τους ζητήσουμε να φτιάξουν ένα σύντομο έργο ή σκετς που θα τονίζει τη σημασία της προστασίας των ανοιχτών χώρων.
3. Κάθε ομάδα θα γράψει το δικό της σενάριο και θα δημιουργήσει κοστούμια και σκηνικά για το σκετς χρησιμοποιώντας ανακυκλωμένα υλικά και αντικείμενα που βρίσκονται στον ανοιχτό χώρο.
4. Μόλις τα γκρουπ ετοιμάσουν τις παραστάσεις τους, θα φτιάξουμε μια σκηνή και θα τους ζητήσουμε να εμφανιστούν για τους συμμαθητές τους.
5. Μετά από κάθε παράσταση, θα χρησιμοποιούμε τη μέθοδο " SHOWeD " για να συζητήσουμε τα θέματα και τα μηνύματα που παρουσιάζονται στο έργο ή το σκετς.
6. Τέλος, θα ενθαρρύνουμε τα παιδιά να αναλογιστούν τι έμαθαν από αυτή τη δραστηριότητα και πώς μπορούν να το εφαρμόσουν στη ζωή τους.

**Θεωρητικό υπόβαθρο:** Αυτή η δραστηριότητα βασίζεται στην έννοια του εκπαιδευτικού δράματος, το οποίο χρησιμοποιεί τεχνικές δραματουργίας για την προώθηση της μάθησης και της κατανόησης. Βασίζεται επίσης στην κονστρουκτιβιστική θεωρία μάθησης, η οποία δίνει έμφαση στην πρακτική, βιωματική μάθηση και στη σημασία της χρήσης προηγούμενης γνώσης και εμπειρίας για την κατασκευή νέας γνώσης. Τα παιδιά μπορούν να δημιουργήσουν σενάρια κόμικς ή σενάρια για το σκετς τους, χρησιμοποιώντας οπτικά στοιχεία για να ενισχύσουν το μήνυμά τους.

## Γ΄ Δράση έκφρασης του οράματος

### 5.5. Δραστηριότητα 5: «Το πάρκο των ονείρων μας»

**Τίτλος:** "Το πάρκο των ονείρων μας"

**Περίληψη:** Τα παιδιά σχεδιάζουν ή ζωγραφίζουν το όραμά τους για έναν ιδανικό ελεύθερο χώρο. Μοιράζονται τις ιδέες τους και συζητούν τα χαρακτηριστικά που θα το έκαναν ένα ασφαλές, ευχάριστο και βιώσιμο περιβάλλον.

**Στόχος:** Στόχος μας είναι να ενθαρρύνουμε τα παιδιά να σκεφτούν δημιουργικά για το πώς θα ήταν ένας ιδανικός ανοιχτός χώρος και να συζητήσουν τα χαρακτηριστικά που θα τον καθιστούσαν ένα ασφαλές, ευχάριστο και βιώσιμο περιβάλλον.

#### **Διαδικασία:**

1. Ξεκινούμε παρουσιάζοντας τη δραστηριότητα και παρέχοντας υλικά όπως χαρτί, μολύβια και μαρκαδόρους.
2. Ζητούμε από τα παιδιά να κλείσουν τα μάτια τους και να φανταστούν τον ιδανικό ανοιχτό χώρο τους. Τα ενθαρρύνουμε να σκεφτούν τα χαρακτηριστικά που θα ήθελαν να δουν, όπως δέντρα, παγκάκια, παιδικές χαρές ή αθλητικά γήπεδα.
3. Ζητούμε από τα παιδιά να σχεδιάσουν ή να ζωγραφίσουν το όραμά τους για τον ιδανικό ανοιχτό χώρο. Τους υπενθυμίζουμε να είναι όσο το δυνατόν πιο δημιουργικοί και να συμπεριλάβουν λεπτομέρειες που θα το έκαναν το περιβάλλον ασφαλές, ευχάριστο και βιώσιμο.
4. Μόλις τα παιδιά ολοκληρώσουν το έργο τους, ζητούμε τους να μοιραστούν τις ιδέες τους με την τάξη. Τα ενθαρρύνουμε να εξηγήσουν γιατί περιέλαβαν ορισμένα χαρακτηριστικά και τι πιστεύουν ότι θα έκανε τον ιδανικό ανοιχτό χώρο τους καλύτερο περιβάλλον για όλους.
5. Ως ομάδα συζητούμε τις ομοιότητες και τις διαφορές στις ιδέες των παιδιών. Χρησιμοποιούμε τη μέθοδο "SHOWeD" για να καθοδηγήσουμε τη συζήτηση και να ενθαρρύνουμε την κριτική σκέψη.
6. Εμφανίζουμε το έργο τέχνης στην τάξη ή στο διάδρομο για να προβάλλουμε τις ιδέες των παιδιών και να προωθήσουμε περαιτέρω συζήτηση.

**Υλικά:** Χαρτί, μολύβια, μαρκαδόροι, χώρος ανάρτησης των έργων.

**Θεωρητικό υπόβαθρο:** Αυτή η δραστηριότητα βασίζεται στην έννοια του οραματισμού, η οποία ενθαρρύνει τα άτομα να φανταστούν μια μελλοντική κατάσταση διαφορετική από την παρούσα και να εργαστούν για την επίτευξη αυτού του οράματος. Βασίζεται επίσης στη θεωρία της κοινωνικής μάθησης, η οποία τονίζει τη σημασία της μάθησης μέσω της παρατήρησης και της αλληλεπίδρασης με τους άλλους.

Εκτός από την προτεινόμενη διαδικασία, εναλλακτικά τα παιδιά μπορούν να δημιουργήσουν ένα κόμικ που απεικονίζει το όραμά τους για έναν ιδανικό ανοιχτό χώρο, συμπεριλαμβανομένων των χαρακτηριστικών που θα τον καθιστούσαν ένα ασφαλές, ευχάριστο και βιώσιμο περιβάλλον. Καθώς θα συζητούν τα χαρακτηριστικά του ιδανικού ανοιχτού χώρου τους, μπορούν να χρησιμοποιήσουν μια ρουτίνα σκέψης του τύπου «Τμήματα, Σκοποί, Πολυπλοκότητες» για να εξερευνήσουν τα διάφορα συστατικά του περιβάλλοντος και τις σχέσεις τους μεταξύ τους.

## **Δ΄ Δράσεις για την επίλυση του ζητήματος**

### **5.6. Δραστηριότητα 6: «Το ξενοδοχείο των ζουζουνιών»**

**Τίτλος:** Το ξενοδοχείο των ζουζουνιών

**Περίληψη:** Τα παιδιά συνεργάζονται για να φτιάξουν ένα «ξενοδοχείο για έντομα» στον ελεύθερο χώρο της περιοχής τους. Μαθαίνουν για τα διάφορα έντομα που ζουν στην περιοχή και δημιουργούν έναν βιότοπο για να τα προσελκύουν και να τα προστατεύουν. Αυτή η δραστηριότητα προωθεί την πρακτική μάθηση και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση.

**Στόχος:** Στόχος μας είναι να προωθήσουμε την πρακτική μάθηση και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση δημιουργώντας ένα ξενοδοχείο για έντομα στον ελεύθερο κοινόχρηστο χώρο μας.

#### **Διαδικασία:**

1. Εισαγωγή: Ο εκπαιδευτικός εισάγει την έννοια ενός «ξενοδοχείου για ζουζούνια» και εξηγεί τη σημασία του ανοιχτού χώρου για τα έντομα. Τους δείχνει παραδείγματα διαφορετικών τύπων ξενοδοχείων και εξηγεί πώς μπορούν να κατασκευαστούν από ανακυκλωμένα υλικά (από χαρτόκουτα, μπουκάλια κλπ).

2. Σχεδιασμός: Τα παιδιά εργάζονται σε μικρές ομάδες για να σχεδιάσουν το ξενοδοχείο τους. Αποφασίζουν για τα υλικά που θα χρησιμοποιήσουν και τον σχεδιασμό του ξενοδοχείου.

3. Κατασκευή: Τα παιδιά χτίζουν το ξενοδοχείο χρησιμοποιώντας ανακυκλωμένα υλικά όπως ξύλο, τούβλα και πλακάκια. Συνεργάζονται για να συναρμολογήσουν το ξενοδοχείο, ακολουθώντας τα σχέδιά τους.

4. Τοποθέτηση: Τα παιδιά αποφασίζουν ποια είναι η καλύτερη θέση για το «ξενοδοχείο των ζουζουνιών» στον ανοιχτό χώρο. Επιλέγουν ένα σημείο που να είναι προστατευμένο από τον άνεμο και τη βροχή και να έχει άφθονο ηλιακό φως.

5. Παρατήρηση: Τα παιδιά παρατηρούν κατά διαστήματα και καταγράφουν τα έντομα που το επισκέπτονται. Μαθαίνουν για τους διαφορετικούς τύπους εντόμων που ζουν στον ανοιχτό χώρο και πώς συμβάλλουν στο οικοσύστημα.

**Υλικά:**

- Ανακυκλωμένα υλικά όπως ξύλο, τούβλα, πλακάκια και πλαστικά μπουκάλια
- Εργαλεία για κατασκευές όπως σφυριά, καρφιά και βίδες
- Φυσικά υλικά όπως φύλλα, κλαδιά και γρασίδι

**Τεχνική που μπορεί να χρησιμοποιηθεί:** Μέθοδος οπτικού μετασχηματισμού (δημιουργία ενδιαιτήματος για έντομα με τη μορφή ξενοδοχείου για ζώφια)

**Θεωρητικό υπόβαθρο:** Αυτή η δραστηριότητα βασίζεται στην ιδέα της δημιουργίας οικοτόπου για την άγρια ζωή και την προώθηση της βιοποικιλότητας. Βασίζεται επίσης στη θεωρία της βιωματικής μάθησης, η οποία τονίζει τη σημασία της συγκεκριμένης εμπειρίας και του ενεργού πειραματισμού στη μαθησιακή διαδικασία.

## **5.7. Δραστηριότητα 7: «Δημιουργώντας το μονοπάτι της φύσης»**

**Τίτλος:** "Δημιουργώντας το μονοπάτι της φύσης"

**Περίληψη:** Τα παιδιά σχεδιάζουν και δημιουργούν ένα μονοπάτι στη φύση στον ανοιχτό τους χώρο. Αναγνωρίζουν τα διάφορα φυτά και ζώα που ζουν στην περιοχή και επισημαίνουν τις τοποθεσίες τους με πινακίδες ή σήματα. Αυτή η δραστηριότητα προωθεί την υπαίθρια μάθηση και την περιβαλλοντική εκπαίδευση.

**Στόχος:** Στόχος μας είναι να σχεδιάσουμε και να δημιουργήσουμε ένα μονοπάτι στη φύση, εντοπίζοντας τα διάφορα φυτά και ζώα που ζουν στην περιοχή και προωθώντας την υπαίθρια μάθηση και την περιβαλλοντική εκπαίδευση.

### **Περιγραφή της Διαδικασίας:**

1. Εισαγωγή: Ξεκινούμε εξηγώντας την έννοια του μονοπατιού στη φύση και τα οφέλη του, όπως η προώθηση της μάθησης στην ύπαιθρο και η περιβαλλοντική εκπαίδευση.
2. Εξερευνούμε τον ανοιχτό χώρο: Κάνουμε τα παιδιά μια βόλτα στον ανοιχτό χώρο, επισημαίνοντας τα διαφορετικά φυτά και ζώα και συζητώντας τα χαρακτηριστικά και τον βιότοπό τους.
3. Προσδιορίζουμε τα φυτά και τα ζώα: Μετά τη βόλτα, ζητούμε από τα παιδιά να αναγνωρίσουν και να τεκμηριώσουν τα διάφορα φυτά και ζώα που παρατήρησαν. Τα ενθαρρύνουμε να χρησιμοποιήσουν μια κάμερα ή ένα τετράδιο ζωγραφικής για να καταγράψουν τα ευρήματά τους.
4. Έρευνα: Χρησιμοποιώντας βιβλία ή το Διαδίκτυο, βοηθούμε τα παιδιά να ερευνήσουν και να μάθουν περισσότερα για τα φυτά και τα ζώα που εντοπίστηκαν, τον βιότοπό τους και τον ρόλο τους στο οικοσύστημα.
5. Σχεδιάζουμε το Μονοπάτι: Μαζί με τα παιδιά σχεδιάστε το μονοπάτι, σημειώνοντας με πινακίδες ή σήματα τις θέσεις των φυτών και ζώων που εντοπίστηκαν.
6. Κατασκευάζουμε το Μονοπάτι: Με τη βοήθεια των παιδιών, κατασκευάζουμε το μονοπάτι, χρησιμοποιώντας υλικά όπως ροκανίδια ή χαλίκι. Τοποθετούμε τις πινακίδες ή τους μαρκαδόρους κατά μήκος της διαδρομής.
7. Περπατούμε το Μονοπάτι: Πηγαίνουμε τα παιδιά σε μια καθοδηγούμενη βόλτα κατά μήκος του μονοπατιού, σταματώντας σε κάθε σημάδι ή δείκτη για

να συζητήσουμε το αναγνωρισμένο φυτό ή ζώο και τον ρόλο του στο οικοσύστημα.

**Υλικά:** Τετράδιο ζωγραφικής ή φωτογραφική μηχανή, βιβλία ή πρόσβαση στο διαδίκτυο για έρευνα, ροκανίδια ή χαλίκι, δείκτες ή πινακίδες.

**Θεωρητικό υπόβαθρο:** Αυτή η δραστηριότητα βασίζεται στην ιδέα της προώθησης της μάθησης σε εξωτερικούς χώρους και της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης. Βασίζεται επίσης στην έννοια της εκπαίδευσης που βασίζεται στον τόπο, η οποία τονίζει τη σημασία της χρήσης του τοπικού περιβάλλοντος ως πλαισίου μάθησης.



## **5.8. Δραστηριότητα 8: «Οργάνωση εκδήλωσης καθαριότητας»**

**Τίτλος:** "Οργάνωση εκδήλωσης καθαριότητας"

**Περίληψη:** Τα παιδιά οργανώνουν και ηγούνται μιας κοινοτικής εκδήλωσης καθαρισμού στον ελεύθερο κοινόχρηστο χώρο της περιοχής τους. Προσκαλούν την οικογένεια, τους φίλους και άλλα μέλη της κοινότητας να συμμετάσχουν και να προωθήσουν τις προσπάθειές τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Αυτή η δραστηριότητα προωθεί τη συμμετοχή των πολιτών και την οικοδόμηση της έννοιας του «ανήκειν» στην κοινότητα.

**Στόχος:** Στόχος μας είναι να προωθήσουμε τη συμμετοχή των πολιτών και την οικοδόμηση κοινωνικής προσφοράς, μέσω της διοργάνωσης μιας εκδήλωσης καθαριότητας στον ελεύθερο χώρο της γειτονιάς μας.

### **Διαδικασία:**

1. Ρίχνουμε την ιδέα για την εκδήλωση καθαρισμού και αναθέτουμε ρόλους σε κάθε μέλος της ομάδας.
2. Επιλέγουμε ημερομηνία και ώρα για την εκδήλωση και δημιουργούμε ένα διαφημιστικό φυλλάδιο για να το διανείμουμε στην κοινότητα και να το μοιραστούμε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.
3. Την ημέρα της εκδήλωσης, δημιουργούμε ένα τραπέζι check-in για να καλωσορίσουμε και να εγγράψουμε τους συμμετέχοντες και να τους παρέχουμε γάντια, σακούλες σκουπιδιών και άλλα απαραίτητα υλικά.
4. Ξεκινούμε τον καθαρισμό, διασφαλίζοντας ότι οι συμμετέχοντες παραμένουν ασφαλείς και εργάζονται σε ομάδες για να καλύψουν ολόκληρο τον ανοιχτό χώρο.
5. Συλλέγουμε και ταξινομούμε τα σκουπίδια, τα ανακυκλώσιμα και άλλα υλικά.
6. Ολοκληρώνουμε την εκδήλωση ευχαριστώντας όλους τους συμμετέχοντες, τραβώντας φωτογραφίες και κοινοποιώντας την επιτυχία της εκδήλωσης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

### **Υλικά:**

- Γάντια
- Σακούλες σκουπιδιών
- Φύλλο σύνδεσης
- Διαφημιστικό φυλλάδιο
- Κάδοι διαλογής για σκουπίδια, ανακυκλώσιμα και άλλα υλικά

**Θεωρητικό υπόβαθρο:** Αυτή η δραστηριότητα βασίζεται στην έννοια της κοινωνικής προσφοράς, η οποία τονίζει τη σημασία της σύνδεσης της κοινωνίας με το σχολείο. Βασίζεται επίσης στη θεωρία της κοινωνικής μάθησης, η οποία τονίζει τη σημασία της μάθησης μέσω της παρατήρησης και της αλληλεπίδρασης με τους άλλους.

## **Ε΄ Δράση κοινοποίησης**

### **5.9. Δραστηριότητα 9: «Λέμε σε όλους τι κάναμε»**

**Τίτλος:** Λέμε σε όλους τι κάναμε

**Περίληψη:** Τα παιδιά δημιουργούν αφίσες, φυλλάδια ή βίντεο για να γνωστοποιήσουν τις ενέργειές τους στην ευρύτερη κοινότητα. Παρουσιάζουν τις ιδέες τους και ενθαρρύνουν τους άλλους να ενώσουν τις προσπάθειές τους για την προστασία του περιβάλλοντος. Αυτή η δραστηριότητα προάγει τις επικοινωνιακές δεξιότητες και την κοινωνική ευθύνη.

**Στόχος:** Στόχος μας είναι να ενθαρρύνουμε τα παιδιά να επικοινωνήσουν τις περιβαλλοντικές τους δράσεις με την ευρύτερη κοινότητα και να προωθήσουμε την κοινωνική ευθύνη.

#### **Διαδικασία:**

1. Εισαγωγή: Ο εκπαιδευτικός εισάγει τη δραστηριότητα και εξηγεί τη σημασία της επικοινωνίας περιβαλλοντικών δράσεων με άλλους.
2. Συζήτηση: Ο εκπαιδευτικός οδηγεί μια συζήτηση σχετικά με διαφορετικούς τρόπους επικοινωνίας περιβαλλοντικών δράσεων, όπως αφίσες, φυλλάδια ή βίντεο.
3. Καταιγισμός ιδεών: Τα παιδιά συλλέγουν ιδέες για το επικοινωνιακό τους υλικό, όπως συνθήματα, εικονογραφήσεις και βασικά μηνύματα.
4. Σχεδιασμός και δημιουργία: Τα παιδιά εργάζονται σε μικρές ομάδες για να δημιουργήσουν τις αφίσες, τα φυλλάδια ή τα βίντεό τους. Χρησιμοποιούν εικαστικές τέχνες, τεχνολογία και τη μέθοδο SHOWeD για να μεταφέρουν τα μηνύματά τους αποτελεσματικά.
5. Παρουσίαση: Τα παιδιά παρουσιάζουν το επικοινωνιακό τους υλικό στην τάξη, εξηγώντας το σκοπό και τα βασικά μηνύματα. Λαμβάνουν σχόλια και προτάσεις από τους συμμαθητές τους.

6. Κοινή χρήση με την ευρύτερη κοινότητα: Τα παιδιά μοιράζονται το επικοινωνιακό τους υλικό με την ευρύτερη κοινότητα, όπως η προβολή των αφισών ή των φυλλαδίων τους σε τοπικά καταστήματα ή η ανάρτηση των βίντεό τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

**Υλικά:** Χαρτί, μαρκαδόροι, χρωματιστά μολύβια, κάμερα ή smartphone, υπολογιστής, πρόσβαση στο διαδίκτυο.

**Θεωρητικό υπόβαθρο:** Αυτή η δραστηριότητα βασίζεται στην ιδέα της προώθησης των επικοινωνιακών δεξιοτήτων και της κοινωνικής ευθύνης. Βασίζεται επίσης στην έννοια της αγωγής του πολίτη, η οποία τονίζει τη σημασία της προετοιμασίας των ατόμων να είναι ενεργά και αφοσιωμένα μέλη της κοινωνίας. Επιπρόσθετα των όσων αναφέρθηκαν παραπάνω, τα παιδιά μπορούν να δημιουργήσουν κόμικς ή graphic novels που παρουσιάζουν τα βήματα που έκαναν για να προστατεύσουν το περιβάλλον και ενθαρρύνουν τους άλλους να συμμετάσχουν στις προσπάθειές τους.

## Στ' Δράση αξιολόγησης της εκπαιδευτικής παρέμβασης

### 5.10. Δραστηριότητα 10: «Γιορτάζουμε όσα μάθαμε»

**Τίτλος:** Γιορτάζουμε όσα μάθαμε

**Περίληψη:** Τα παιδιά γιορτάζουν τα επιτεύγματά τους και αναλογίζονται αυτά που έμαθαν. Κάνουν ένα πικνίκ ή άλλη γιορτή στον ανοιχτό τους χώρο, μοιράζοντας φαγητό και παιχνίδια μεταξύ τους και με μέλη της κοινότητας που έχουν υποστηρίξει τις προσπάθειές τους.

**Στόχος:** Να εορτασθούν και να εκτιμηθούν τα επιτεύγματα των νηπίων στην προστασία του ανοιχτού τους χώρου και να αναλογιστούν όσα έμαθαν κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων.

Περιγραφή της διαδικασίας:

1. Τα παιδιά σχεδιάζουν και οργανώνουν ένα πικνίκ ή άλλη γιορτή στον ανοιχτό τους χώρο. Αποφασίζουν για την ημερομηνία, την ώρα και τις δραστηριότητες.

2. Τα παιδιά ετοιμάζουν φαγητό και ποτά για να τα μοιραστούν μεταξύ τους και με μέλη της κοινότητας που έχουν υποστηρίξει τις προσπάθειές τους.

3. Τα παιδιά αναλογίζονται τι έμαθαν κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων. Συζητούν τον αντίκτυπο των ενεργειών τους στο περιβάλλον και την κοινότητα και μοιράζονται τις ιδέες τους για μελλοντικά έργα.

4. Τα παιδιά παίζουν παιχνίδια και συμμετέχουν σε άλλες διασκεδαστικές δραστηριότητες, όπως αφήγηση, τραγούδι ή χορό.

5. Τα παιδιά δημιουργούν μια τοιχογραφία ή άλλο έργο τέχνης για να τιμήσουν τα επιτεύγματά τους και να το εκθέσουν στον ανοιχτό τους χώρο.

**Υλικά:** Τρόφιμα και ποτά, κουβέρτες για πικνίκ, παιχνίδια, είδη τέχνης (π.χ. μπογιά, πινέλα, καμβάς, χαρτί)

**Θεωρητικό υπόβαθρο:** Αυτή η δραστηριότητα βασίζεται στην ιδέα του προβληματισμού και του εορτασμού της επιτυχίας. Βασίζεται επίσης στην έννοια της θετικής ψυχολογίας, η οποία τονίζει τη σημασία της προώθησης της ευημερίας και των θετικών συναισθημάτων.

## 6. Επίλογος

Σε αυτό το εκπαιδευτικό σενάριο, δόθηκε ιδιαίτερη σημασία στη χρήση διάφορων θεωρητικών πλαισίων, μεθόδων και δραστηριοτήτων για την προώθηση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στο νηπιαγωγείο. Τα θεωρητικά πλαίσια, όπως η βιωματική μάθηση, ο κονστρουκτιβισμός και η θεωρία της κοινωνικής μάθησης, παρέχουν τη βάση για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα παιδιά μαθαίνουν για το περιβάλλον τους, αναπτύσσουν μια αίσθηση περιβαλλοντικής ευθύνης και συμμετέχουν σε ενέργειες για την προστασία του περιβάλλοντος.

Σε αυτό το σενάριο, χρησιμοποιήθηκε μια σειρά μεθόδων για τη διευκόλυνση της μάθησης και του στοχασμού, συμπεριλαμβανομένης της μεθόδου "SHOWeD", των ρουτινών σκέψης, των τεχνικών εκπαιδευτικού δράματος, της μεθόδου οπτικού μετασχηματισμού και των κόμικς. Αυτές οι μέθοδοι μπορούν να δώσουν στα παιδιά ευκαιρίες να εξερευνήσουν περιβαλλοντικά ζητήματα, να προβληματιστούν σχετικά με τις εμπειρίες και τις παρατηρήσεις τους και να αναπτύξουν δεξιότητες κριτικής σκέψης.

Οι 10 δραστηριότητες που προτάθηκαν, μπορούν να προσφέρουν στα νήπια πρακτικές εμπειρίες για να συνδεθούν με τους ελεύθερους κοινόχρηστους χώρους της γειτονιάς τους και να αναπτύξουν μια αίσθηση τοπικής αυτοδιαχείρισης. Μέσα από αυτές τις δραστηριότητες, τα παιδιά θα εξερευνήσουν τις διάφορες πτυχές του ελεύθερου χώρου, συμπεριλαμβανομένου του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος, της χλωρίδας και της πανίδας, καθώς και τις επιπτώσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας στο περιβάλλον. Θα συμμετέχουν σε δημιουργικές και διασκεδαστικές δραστηριότητες που προάγουν την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και ενθαρρύνουν θετικές δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος.

Χρησιμοποιώντας αυτόν τον συνδυασμό θεωρητικού πλαισίου, μεθόδων και δραστηριοτήτων, μπορούμε να δημιουργήσουμε μια ολοκληρωμένη και ελκυστική προσέγγιση στην περιβαλλοντική εκπαίδευση η οποία αναμένεται να έχει διαρκή αντίκτυπο στα παιδιά. Ελπίζουμε ότι αυτό το σενάριο θα εμπνεύσει εκπαιδευτικούς και γονείς να προωθήσουν την περιβαλλοντική εκπαίδευση και να βρουν δημιουργικούς τρόπους για να εμπλέξουν τα παιδιά να μάθουν για το περιβάλλον και να λάβουν μέτρα για την προστασία του.

## ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Blanco Cadena, J.D., Salvalai, G., Bernardini, G., & Quagliarini, E. (2023). Determining behavioural-based risk to SLODs of urban public open spaces: Key performance indicators definition and application on established built environment typological scenarios. *Sustainable Cities and Society*, 95(1), 104580. DOI:10.1016/j.scs.2023.104580
- Chapman, S.N., & O’Gorman, L. (2022). Transforming Learning Environments in Early Childhood Contexts Through the Arts: Responding to the United Nations Sustainable Development Goals. *International Journal of Early Childhood*, 54, 33-50. <https://doi.org/10.1007/s13158-022-00320-3>
- Kokotsaki, D., Menzies, V., & Wiggins, A. (2016). Project-based learning: A review of the literature. *Improving Schools*, 19 (3), 267–277. <https://doi.org/10.1177/1365480216659733>
- Kool, R., Karrow, D.D. & DiGiuseppe, M. (2021). Environmental and Sustainability Education in Canadian Faculties of Education, 2017-2018: A research report for the EECOM Standing Committee on Environmental and Sustainability Education in Teacher Education. Available at <http://www.esinfacultiesofed.ca/research-pages/policyreports.html>
- Pedaste, M., Mäeots, M., Siiman, L. A., de Jong, T., van Riesen, S. A. N., Kamp, E. T., Manoli, C. C., Zacharia, Z. C., & Tsourlidaki, E. (2015). Phases of inquiry-based learning: Definitions and the inquiry cycle. *Educational Research Review*, 14, 47-61. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2015.02.003>
- Project Zero (2023). Project Zero's Thinking Routine Toolbox <https://pz.harvard.edu/thinking-routines#ExploringArtImagesandObjects>
- Song, Y. I. K. (2009). Media art remix: a tool for social action. *International Journal of Education through Art*, 5(2 and 3), 229-240. <https://doi.org/10.1386/eta.5.2and3.229/1> .
- Song, Y. I. K. (2012). Crossroads of public art, nature and environmental education. *Environmental Education Research*, 18(6), 797–813. <https://doi.org/10.1080/13504622.2012.670208> .
- UN (2015). Goal 11, Make cities and human settlements inclusive, safe, resilient and sustainable <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg11>
- Wang, C., & Burris, M. A. (1997). Photovoice: Concept, methodology, and use for participatory needs assessment. *Health education & behavior*, 24(3), 369-387. doi: 10.1177/109019819702400309. PMID: 9158980. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/109019819702400309>
- Λαμπρονίκου, Ε. (2017). Το εκπαιδευτικό δράμα στο νηπιαγωγείο. Θεσσαλονίκη: Πρότυπες Εκδόσεις Πηγή.

Παρούση, Α. & Τσελφές, Β. (2012). Το θέατρο στην εκπαίδευση της «δημιουργικότητας» και της «καινοτομίας»: Μια απρόσμενη εξέλιξη. Στο Ν. Γκόβας, Μ. Κατσαρίδου & Δ. Μαυρέας (επιμ.), Θέατρο και Εκπαίδευση: Δεσμοί αλληλεγγύης, Αθήνα: Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση, 81-88.

Πίγκου-Ρεπούση, Μ. (2019). Εκπαιδευτικό Δράμα: Από το θέατρο στην εκπαίδευση. Θεωρητική χαρτογράφηση του πεδίου. Αθήνα: Καστανιώτη.

Ρετάλης, Σ. & Μπολουδάκης, Μ. (2011). Διδάσκοντας με Comics. Educomics. <https://www.slideshare.net/educomics/comics-3775167>

ΦΕΚ 687/10-2-2023 τ. Β΄ Πρόγραμμα Σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση.